

Om historiefaget i 2017 læreplan:

“Faget historie handler om fortidige forhold og beskæftiger sig med, hvordan mennesker har levet under forskellige vilkår gennem tid frem til i dag. Faget giver viden og kundskaber om fortidige begivenheder, udviklingslinjer, kontinuitet og brud i Danmark, Europa og den øvrige verden, samt hvordan fortid bruges af mennesker. Faget er centralt for elevernes almindelse og bidrager med et historisk perspektiv på nationale og internationale politiske, økonomiske, sociale og kulturelle problemstillinger, og giver indsigt i fortidsfortolknings betydning for både individers og fællesskabers identiteter.

Historie i SRP:

Historie optræder ofte i SRP. I den daglige historieundervisning er vores arbejdsmetode oftest humanistisk, hvilket tydeligt kommer til udtryk, når vi analyserer og fortolker en historisk kilde. Historie kan dog også være et samfundsvidenskabeligt fag og benytte arbejdsmetoder kendt fra samfundsfag.

Nedenfor kan du se, hvilke specifikke kendetegn der gælder for historiefaget, når det er humanistisk eller samfundsfagligt.

Historie som humanistisk fag	Historie som samfundsvidenskabeligt fag
Fokus på det specifikke. Det der adskiller sig og er noget særligt	Fokus på det generelle – det typiske, det forsimplede
Anvender kildekritik til at analysere og fortolke	Anvender samfundsfaglige begreber, teorier og modeller for at kunne forklare
Målet er at forstå de lange linjer i historien og søge sandheden om enkeltbegivenheder ved at benytte kilder	Går ofte efter et øjebliksbillede, der skal sikre os orden og mønstre i en ellers uoverskuelig virkelighed
Materialet er historiebøger og kilder	Materialet er teoretisk, empirisk og ofte kvantitative data (statistik)
	Hvis man vil arbejde samfundsfagligt i historie, giver det som tommelfingerregel kun mening, hvis emnet falder inden for de seneste 150 år

Historisk metode

Fortiden kan ikke udspørges. Den metode som alligevel gør historikeren i stand til at udtale sig om fortiden kaldes for historisk metode. Nedenstående er et forsøg på at gennemgå den historiske metode i punktform og illustreret gennem et konkret eksempel.

1. Det første historikeren gør er at udforme en problemformulering – altså noget historikeren ønsker at få svar på. Det er det samme som gymnasieeleven gør, når han/hun formulerer en problemformulering i forbindelse med SRP.
  - a) Det historikeren (eller gymnasieeleven) i vores tilfælde ønsker at få svar på er: "Hvad var årsagen til Muhammedkrisen i 2006?"
2. Det næste historikeren gør, er at indsamle noget materiale (empiri), der kan kaste lys over det der skal undersøges (problemformuleringen). I historiefaget arbejder vi med to typer af materiale: fremstillinger og kilder. fremstillinger er bøger/artikler skrevet af historikere. Det materiale som sætter historikeren i stand til at skrive en fremstilling, er fremstillinger skrevet af andre historikere, samt historiske kilder. Fremstillinger er gode til at give os et overblik over et større emne.

Kilder adskiller sig fra fremstillinger, da det er materiale, der har en direkte forbindelse til den fortid/virkelighed, som vi gerne vil vide noget om. Kilder er med andre ord "spor" som fortiden har efterladt sig. Vi skelner i historie mellem *skriftlige kilder* (f.eks. breve, bøger, aviser, indskrifter, love) og *ikke-skriftlige kilder* (f.eks. genstande, billeder, bygninger).

- a) I vores eksempel kunne historikeren (eller gymnasieeleven!) hurtigt finde frem til et bredt udvalg af fremstillingsmateriale om muhammedkrisen f.eks. Per Bech Thomsens bog "*Muhammedkrisen - hvad skete der, hvad har vi lært?*" og temasiderne på faktalink.dk om muhammedkrisen <https://www.faktalink.dk/titelliste/muha00>
  - b) Kildematerialet som historikeren (eller gymnasieeleven!) kunne bruge kunne f.eks. være muhammedtegningerne, som blev trykt i Jyllands-Posten 30. september 2005, protestskrivelsen sendt den 11. oktober 2005 af 11 muslimske lande, der alle har ambassader i Danmark og billeder fra demonstrationerne mod Danmark i muslimske lande i februar 2006.
3. I næste fase skal der foretages en bearbejdning, analyse og vurdering materialet. Historikeren (og gymnasieeleven) skal forholde sig kritisk til både det fremstillingsmateriale og det kildemateriale der anvendes. Men da kildematerialet er det, der har en direkte forbindelse til den fortid/virkelighed der undersøges og således er undersøgelsens "råmateriale", så er en kritisk gennemgang af dette materiale særligt vigtigt. Her skal du arbejde med kilderne på samme måde, som din historielærer har trænet dig i, i den daglige historieundervisning. Du skal f.eks. komme ind på hvorfor kilderne er relevante at inddrage og hvad kilderne belyser i forhold til problemformuleringen. Du kan eventuelt bruge listen nedenfor som en værktøjskasse til kildekritiske overvejelser i forhold til materialet.¹ Listen er ikke udtømmende og det er heller ikke meningen at den skal bruges mekanisk. Nogle spørgsmål kan være mere relevante end andre, alt efter hvilken kilde det er.
  4. I sidste fase besvarer historikeren (eller gymnasieeleven!) problemformuleringen på baggrund af arbejdet i punkt 2-3

---

¹ Fra: Kasper Ditlevsen m.fl.: *Historielærerens øvelsesbog*, Forlaget Columbus, 2017

Kildekritisk værktøjskasse

- **Hvem er ophavsperson?** Afsender kan være en eller flere personer, en virksomhed, en organisation, en institution eller noget fjerde.
- **Hvornår er materialet fra?** Datering, dvs. årstal, eventuelt dato og klokkeslæt.
- **I hvilken sammenhæng er materialet blevet til?** Hvad er konteksten? Er materialet for eksempel knyttet til en særlig begivenhed, lavet under særlige omstændigheder eller i en særlig livssituation?
- **Hvilken type/genre er materialet?** Kildetyperne kunne for eksempel være en avisartikel, en lovtekst, et brev, en dagbog, en politisk tale, et bestilt maleri eller en statistik.
- **Hvem er tiltænkt som modtager af materialet?** Kommunikation retter sig altid mod nogen. Ikke-kommunikerende materialer kan dog også være tiltænkt en særlig modtager, for eksempel en balkjole syet til en rig adelskvinde.
- **Hvad var den oprindelige hensigt med materialet?** Her kan nogle gange skelnes mellem den eksplicitte, erklærede hensigt og den implicitte, bagvedliggende hensigt.
- **Materialets repræsentativitet:** Er pointerne, der uddrages fra materialet, repræsentative for noget bredere? Kan man generalisere om fortiden på baggrund af materialet? Historiefaget er ofte udfordret af at have få kilder til rådighed, og derfor tager historikere sig indimellem den frihed at konkludere noget på baggrund af et smalt materiale
- **Fortrolig eller offentlig?** Var kommunikationen oprindeligt fortrolig, altså forbeholdt en begrænset skare, eller var kommunikationen offentlig?
- **Hvad er indholdet i materialet?** Hvad kommunikerer, og hvordan kommunikerer der? Er der en argumentation, og hvis ja, er der tale om solid argumentation?
- **Bærer materialet en tydelig tendens?** Er der en særlig holdning, ideologi, vinkling? Tendens kan ofte identificeres som op- og nedprioriteringer, eller tilføjelser og udeladelser.
- **Materialets troværdighed:** Kan vi regne med, at materialets udsagn er sandfærdige beretninger om verden? En måde at vurdere troværdighed på er ved at foretage en vidneværdsættelse, dvs. vurdere afsenders evne og vilje til samt mulighed for at tale sandt.
  - **Evne til at tale sandt?** Ved afsender noget om det emne, som han/hun kommunikerer om?
  - **Vilje til at tale sandt?** Ønsker afsender at tale sandt, eller kunne der være en interesse i at tale usandt?
  - **Mulighed for at tale sandt?** Kan afsender kommunikere frit, eller er der en form for censur eller anden begrænsning, som påvirker de relevante udsagn i materialet?
- **Reception/modtagelse:** Hvordan har materialets intenderede og øvrige modtagere reageret på materialet? Hvilken effekt har materialet haft på relevante modtagere og i forlængelse heraf på samfundet?